

КОНТРОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ЗА ОХОРОНОЮ І ВИКОРИСТАННЯМ ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ

З метою забезпечення додержання усіма юридичними та фізичними особами вимог водного законодавства здійснюється контроль за використанням і охороною водних об'єктів. Контроль сам по собі не являє первинної діяльності, він стосується дій, здійснюваних незалежно від контролю. Разом з тим контроль є і самостійним видом роботи. Його сутність полягає в спостереженні за відповідністю діяльності підконтрольного об'єкта тим розпорядженням, що об'єкт одержав від керуючого органу чи посадової особи [1]. Таким чином, контроль здійснюється з метою спостереження й охоплює збір даних і передачу інформації в компетентні органи про результати контрольних заходів, що спрямовані на те, щоб відкрити причини виявлених відхилень і визначити шляхи їхнього усунення.

Відповідно до ст. 19 Водного кодексу України [2] державний контроль за використанням та охороною вод забезпечують Кабінет Міністрів України, Міністерство охорони навколишнього природного середовища, Державний комітет України по водному господарству, Державна екологічна інспекція, Державна екологічна інспекція Азовського моря, Державна екологічна інспекція з охорони довкілля Північно-Західного регіону Чорного моря Міністерства охорони навколишнього природного середовища України, Державна Азово-Чорноморська екологічна інспекція, Державний департамент рибного господарства.

Державний комітет України по водному господарству (Держводгосп України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Основними завданнями Держводгоспу України у сфері контролю за охороною та використанням водних об'єктів є: підготовка пропозицій щодо формування державної політики у сфері розвитку водного господарства, меліорації земель, забезпечення потреб населення і галузей національної економіки у водних ресурсах, здійснення в цій сфері єдиної технічної політики, впровадження досягнень науки і техніки, нових технологій, передового досвіду роботи та забезпечення реалізації цієї політики; розроблення та участь у реалізації загальнодержавних, міждержавних і регіональних програм використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів; забезпечення задоволення потреб населення і галузей національної економіки у водних ресурсах та проведення їх міжбасейнового перерозподілу; здійснення заходів, пов'язаних із запобіганням шкідливій дії вод і ліквідацією її наслідків, включаючи протипаводковий захист сільських населених пунктів і земель; здійснення контролю за додержанням режиму роботи водосховищ комплексного призначення, водогосподарських систем і каналів, використання прибережних захисних смуг, достовірністю державного обліку водокористування, технічним станом гідротехніч-

них споруд, які належать підприємствам, установам, організаціям, що перебувають у сфері його управління; координує роботу, пов'язану із забезпеченням єдності вимірювань, здійсненням метрологічного контролю і нагляду на підприємствах, в установах і організаціях, що належать до сфери його управління; розглядає та погоджує проекти щодо умов і режиму використання води у процесі будівництва чи реконструкції господарських об'єктів і погоджує дозволи на спеціальне водокористування, забезпечує ведення державного обліку водокористування та державного водного кадастру; надає допомогу підприємствам, установам і організаціям, що належать до сфери його управління, у створенні та функціонуванні лабораторій радіологічного і гідрохімічного контролю відповідно до законодавства, проводить системний аналіз якості поверхневих вод та сповіщає органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, а також населення через засоби масової інформації про рівень забрудненості цих вод; організовує розроблення оперативних та довгострокових прогнозів зміни екологічного стану водних об'єктів і меліорованих земель та підготовку науково обґрунтованих рекомендацій; перевіряти відповідно до законодавства на підприємствах, в установах і організаціях додержання вимог водного законодавства України [3].

До складу Міністерства охорони навколишнього природного середовища входить Державна екологічна інспекція [4], Державна екологічна інспекція з охорони довкілля Північно-Західного регіону Чорного моря, Державна екологічна інспекція Азовського моря, Державна Азово-Чорноморська екологічна інспекція, які здійснюють державний контроль за охороною і використанням водних об'єктів.

Діяльність Державної екологічної інспекції з охорони довкілля Північно-Західного регіону Чорного моря поширюється на: територіальні води, континентальний шельф України, виключну (морську) економічну зону України та на лимани, які мають зв'язок з морем в зоні діяльності Інспекції; прибережну смугу суші, ширина якої встановлюється відповідно до наказу Мінприроди України або протоколів розмежування функцій територіальними органами Мінприроди України та Держлісінспекції у Одеській, Миколаївській та Херсонській областях (контроль у частині забруднення та іншого негативного впливу на морське середовище в результаті господарської діяльності об'єктів, які в них розташовані) [5].

Діяльність Державної екологічної інспекції Азовського моря поширюється на: внутрішні морські води, територіальне море, континентальний шельф України, виключну (морську) економічну зону України та на лимани, які мають зв'язок з морем (затоку Сиваш, Молочний лиман та лимани Азовських кіс); прибережну смугу суші, ширина якої встановлюється відповідно до протоколів розмежування функцій із державними управліннями екології та природних ресурсів у Донецькій, Запорізькій та Херсонській областях (контроль у частині забруднення та іншого негативного впливу на морське середовище в результаті господарської діяльності об'єктів, які в ній розташовані) [6].

Діяльність Державної Азово-Чорноморської екологічної інспекції поши-

рюється на: внутрішні морські води, міжрегіональне море, континентальний шельф України, виключну (морську) економічну зону України та на лимани, які мають зв'язок з морем на території від міста Скадовська (включно) до міста Генічеська (включно) Херсонської області навколо Кримського півострова; прибережну смугу суші, ширина якої встановлюється відповідно до протоколів розмежування функцій із спеціально уповноваженим органом виконавчої влади у сфері екології та природних ресурсів в Автономній Республіці Крим, територіальним державним управлінням Мінприроди України в Херсонській області (контроль у частині забруднення та іншого негативного впливу на морське середовище в результаті господарської діяльності об'єктів, які в ній розташовані) [7].

Основними завданнями Інспекцій є: здійснення державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів (крім надр та лісів), екологічної та, в межах своєї компетенції, радіаційної безпеки, а саме за: використанням і охороною морського середовища і природних ресурсів територіальних вод, континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони України, додержанням норм екологічної та в межах своєї компетенції радіаційної безпеки; додержанням установлених лімітів використання водних ресурсів, нормативів викидів (скидів) забруднювальних речовин у навколишнє природне середовище, лімітів на утворення та розміщення відходів; додержанням екологічних вимог у процесі зберігання, транспортування, використання, знешкодження та поховання (складування) пестицидів і агрохімікатів, токсичних та радіоактивних речовин, виробничих, побутових та інших видів відходів, продуктів біотехнології; додержанням установлених лімітів використання водних ресурсів, нормативів скиду забруднювальних речовин до водних об'єктів.

Державний департамент рибного господарства (Укрдержрибгосп) є урядовим органом державного управління, який діє у складі Мінагрополітики і йому підпорядковується, організовує і здійснює державний контроль за охороною середовища перебування водних живих ресурсів, відтворенням водних живих ресурсів та регулюванням рибальства; узгоджує питання щодо будівництва підприємств і споруд, проведення інших робіт, а також впровадження нової техніки, технології, матеріалів і речовин, що впливають або можуть вплинути на стан рибогосподарських водойм та водних живих ресурсів, здійснює експертизу таких проектів; забезпечує в межах своїх повноважень реалізацію вимог щодо відповідності суден флоту рибного господарства, морських рибних портів, підприємств-судновласників усіх форм власності положенням міжнародних договорів України, інших нормативно-правових актів; та інше [8].

Література

1. Тарасов А. М. Государственный контроль: сущность, содержание, современное состояние // Журнал российского права. — 2002. — № 1. — С. 26–27.
2. Водний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 24. — Ст. 189.
3. Про Положення про Державний комітет України по водному господарству: Указ Президента

- України № 898/2000 від 14.07.2000 р. // Офіційний вісник України. — 2000. — № 29. — Ст. 1208.
4. Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію: Постанова Кабінету Міністрів України № 1520 від 17.11.2001 р. // Офіційний вісник України. — 2001. — № 47. — Ст. 2084.
  5. Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію з охорони довкілля Північно-Західного регіону Чорного моря Міністерства охорони навколишнього природного середовища України: Наказ М-ва охорони навколишнього природного середовища України № 282 від 27.07.2004 р. // Офіційний вісник України. — 2004. — № 32. — Ст. 2196.
  6. Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію Азовського моря: Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України № 64 від 23.02.2004 р. // Офіційний вісник України. — 2004. — № 9. — Ст. 538.
  7. Про затвердження Положення про Державну Азово-Чорноморську екологічну інспекцію: Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України № 65 від 23.02.2004 р. // Офіційний вісник України. — 2004. — № 9. — Ст. 539.
  8. Про затвердження Положення про Державний департамент рибного господарства: Постанова Кабінету Міністрів України № 1226 від 04.08.2000 р. // Офіційний вісник України. — 2004. — № 32. — Ст. 1366.

УДК 349.6:639.2

О. М. Матюшенко

КОРИСТУВАННЯ РИБНИМИ ЗАПАСАМИ

Рибні запаси складають частину тваринного світу України, і є одним із об'єктів права власності. А тому в системі законодавства про охорону та використання тваринного світу право власності на тваринний світ — це один з основних інститутів, який включає в себе систему правових норм, спрямованих на регулювання правовідносин власності на тваринний світ з метою їх захисту та охорони, а також забезпечує раціональне використання, відтворення та охорону рибних запасів.

Із змісту статті 4-6 Закону України «Про тваринний світ» передбачено, що рибні запаси можуть знаходитись у державній, комунальній та приватній власності [1]. Об'єкти тваринного світу знаходяться під охороною держави незалежно від права власності на них. Від імені українського народу право власника об'єктів тваринного світу, які є ресурсом загальнодержавного значення, здійснюють органи державної влади та місцевого самоврядування в межах їх компетенції. Суб'єктами права державної та комунальної власності на об'єкти тваринного світу є підприємства, установи, організації державної або комунальної форми власності, які утримують (зберігають) ці об'єкти. Суб'єктами права приватної власності на об'єкти тваринного світу можуть бути юридичні та фізичні особи. У їх власності можуть перебувати об'єкти тваринного світу, вилучені із стану природної волі, розведені (отриманні) у напіввільних умовах чи в неволі або набуті іншим незабороненим законом шляхом [2].

Використання рибних запасів в значній мірі залежить від належного правового забезпечення, мір по охороні об'єктів і ресурсів тваринного світу, що є